

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

Példák települési vízmegtartó zöld-kék infrastruktúra megoldásokra a LIFE-MICACC projekt tapasztalatai alapján

Kerpely Klára
WWF Magyarország Alapítvány
2021.12.10.

Első éghajlatvédelmi LIFE projekt itthon

- **IDŐTARTAM:**
2017.09.01-2021.08.31.
- **KÖLTSÉGVETÉS:**
2.564.783 Euró
- **HONLAP:**
<https://vizmegtartom megoldasok.bm.hu>

LIFE-MICACC projekt célja: természetre alapozott megoldások az alkalmazkodásra

ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI SÉRÜLÉKENYSÉG CSÖKKENTÉSE

Természetes tájelemek
+
Vízmegtartás

Gond helyett erőforrás

Természetes mélyvonulatok,
belvizes területek, holt medrek

Elhanyagolt árkok, belvív-
csatornák

Kubikgödrök, felhagyott
anyagnyerőhelyek

Elfolyó használt vizek

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

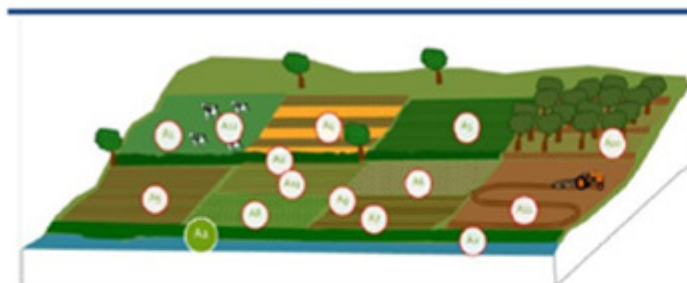
Természetes Vízmegtartó Megoldások (NWRM)

Alkalmazhatók:

- Országosan
- Települési szinten
- Magánember/gazdálkodó által

<http://nwrn.eu>

Mezőgazdaság

Hidromorfológia

Települési környezet

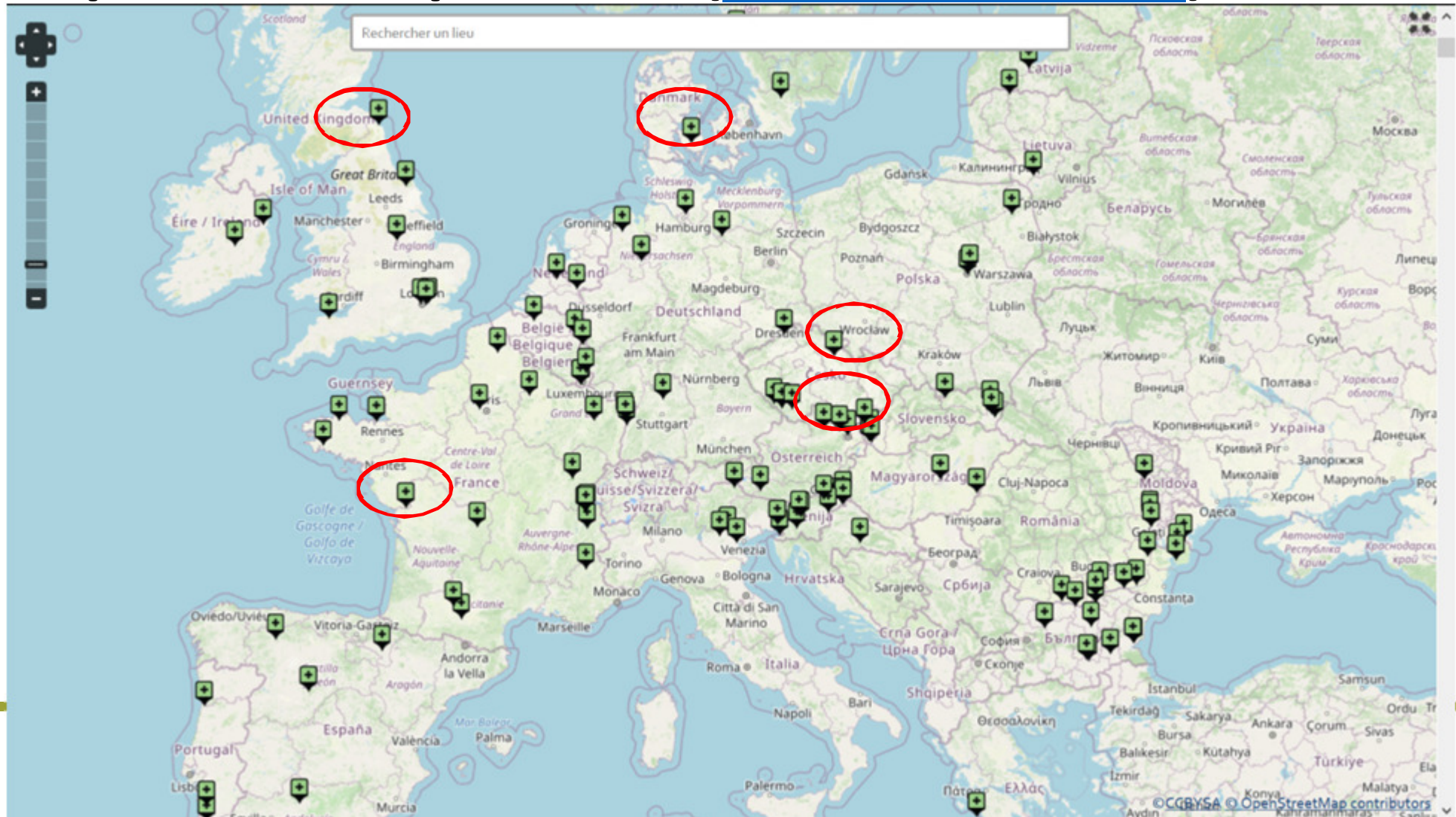
Erdőgazdaság

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

Jó példák Európa szerte (<http://nwrn.eu>)

Tanulunk egymástól

Európai tanulmányutak

- Villámárvizek kezelése Angliában
- Síkvidéki vízgazdálkodás Franciaországban
- Erdei vízmegtartás Lengyelországban
- Városi megoldások Dániában
- Patak ökológiai rehabilitációja Csehországban

Hazai mintaterületek

- Villámárvíz és szárazság kezelése Püspökszilágyon
- Ártéri gazdálkodás Tiszatarjánban
- Belvíz-megtartás Rákócziújfaluban
- Települési zöldterület csapadékvíz-tározással Bátyán
- Szürkevíz-hasznosítás Ruzsán

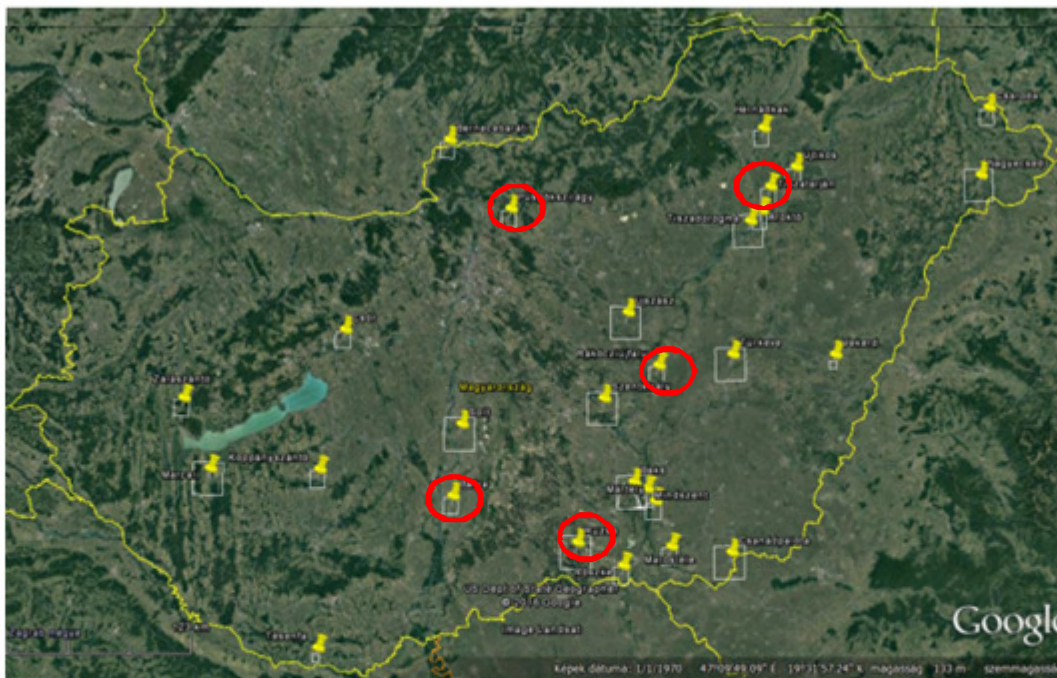
LIFE MICACC 5 mintaterületén alkalmazott kisléptékű és másolható természetes vízmegtartó megoldások

Tiszatarján

- Vízvisszatartás helyreállított hullámtéri vizes élőhelyekben
- Hullámtér-gazdálkodás

Bátya

- Anyagnyerőhely bevonása a csapadékvíz-gazdálkodásba
- Talajvíz-pótlás
- Rekreáció

Rákócziújfalu

- Belvíztározás
- Kültéri csatornák bevonása a vízvisszatartásba

Ruzsa

- Szürke víz visszatartás
- Csatornahálózat bevonása a vízvisszatartásba és a mezőgazdaság közös alkalmazkodásába („zöldítés”)

Püspökszilágy

- Villámárvizek hatásainak csökkentése oldaltározással
- Hordalék-visszatartás

Anglia, Pickering: Természetre alapozott védekezés egy kisvízfolyás árvizei ellen

- Szűk, körbeépített meder a városban, de...
- Erdős lejtők, lápos fennsík a felső vízgyűjtőn
- Beavatkozások: erdősítés, rönkgátak, rőzsegátak, szénabála akadályok
- Helyi érintettek összefogása, egyetemek, hatóságok , erdőgazdálkodók részvétele
- Több száz kis beavatkozás plusz egy nagy záportározó
- Hódkísérlet

Lefolyásslassítás a felső vízgyűjtőn

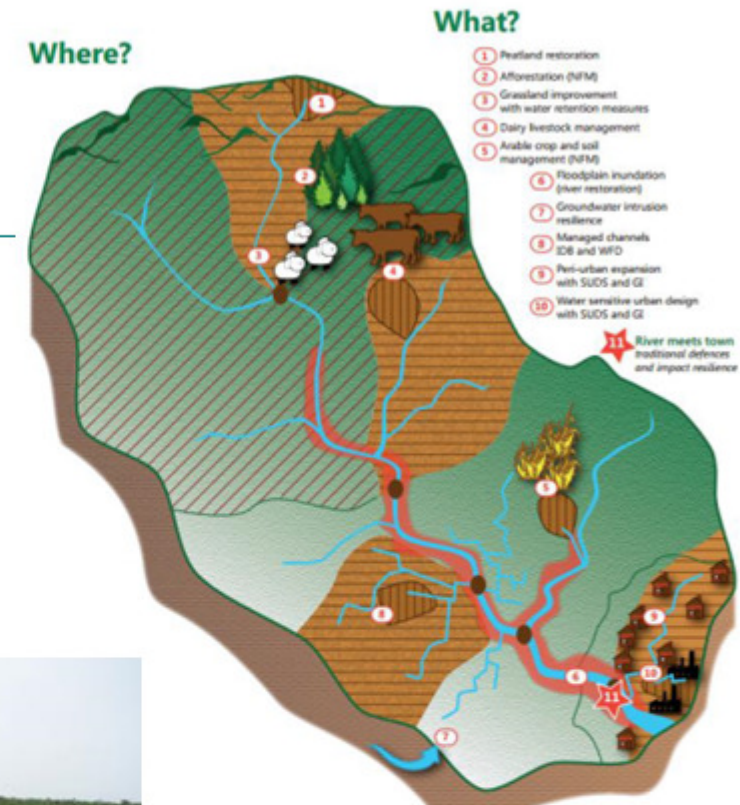
Integrált szemlélet,
szürke és zöld
infrastruktúra

	Rönkgát	Töltés
Kapacitás	1-3000 m ³	120 000 m ³
Ár	500 – 5000 font	2,7 millió font
Költséghatékonyság	1,69 font / m ³	26,6 font / m ³
Élettartam	8-10 év	? 100 év

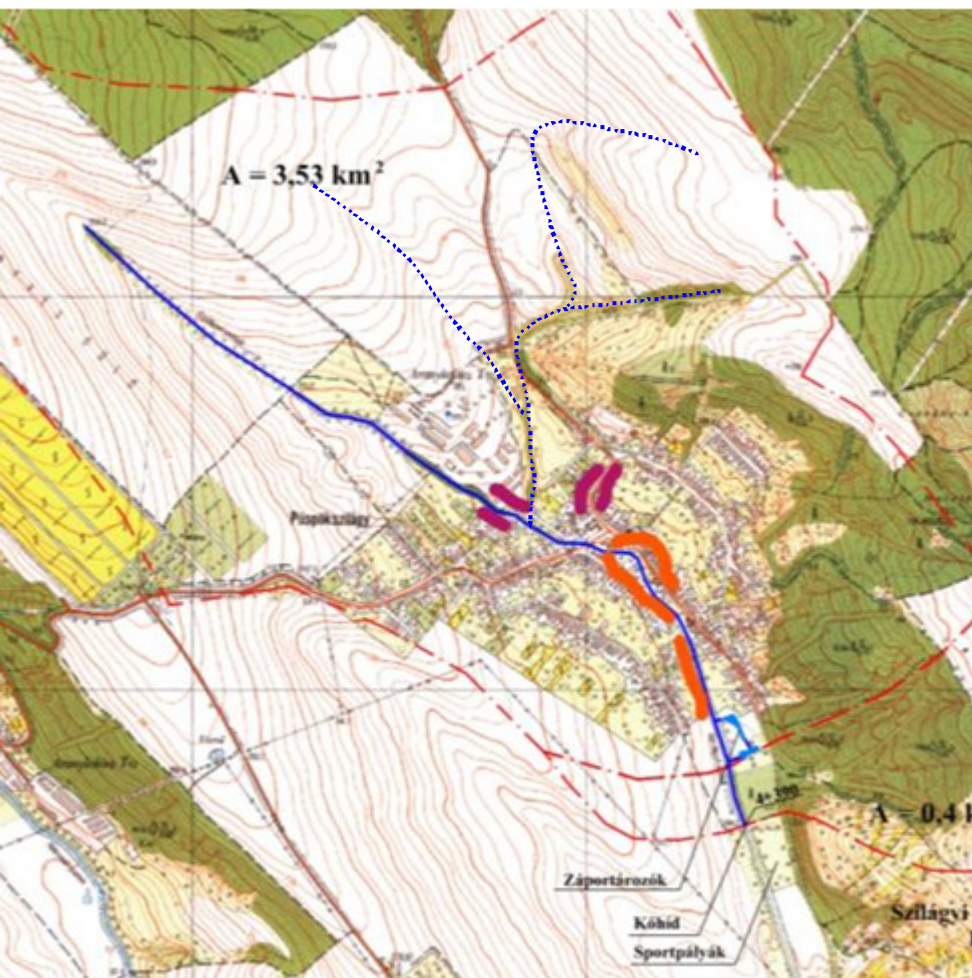
Belford: Természetre alapozott vízgyűjtő-gazdálkodás

- Felső vízgyűjtő 6 km² – legelők és szántók
- Lefolyáslassítás, tározás, 30-40 kis beavatkozással
- Együttműködés a gazdálkodókkal
- Helyszínek kijelölése modellezés alapján

Püspökszilágy: villámárvíz és szárazság

Szilágyi-patak völgye

0,5-1 nap 30 mm feletti csapadékkal

Klíímaváltozás: dupla gyakoriság

40-50 mm-es zivatarnál villámárvíz

5-20 milliós károk

Szárazság (600 mm/év)

Aszály

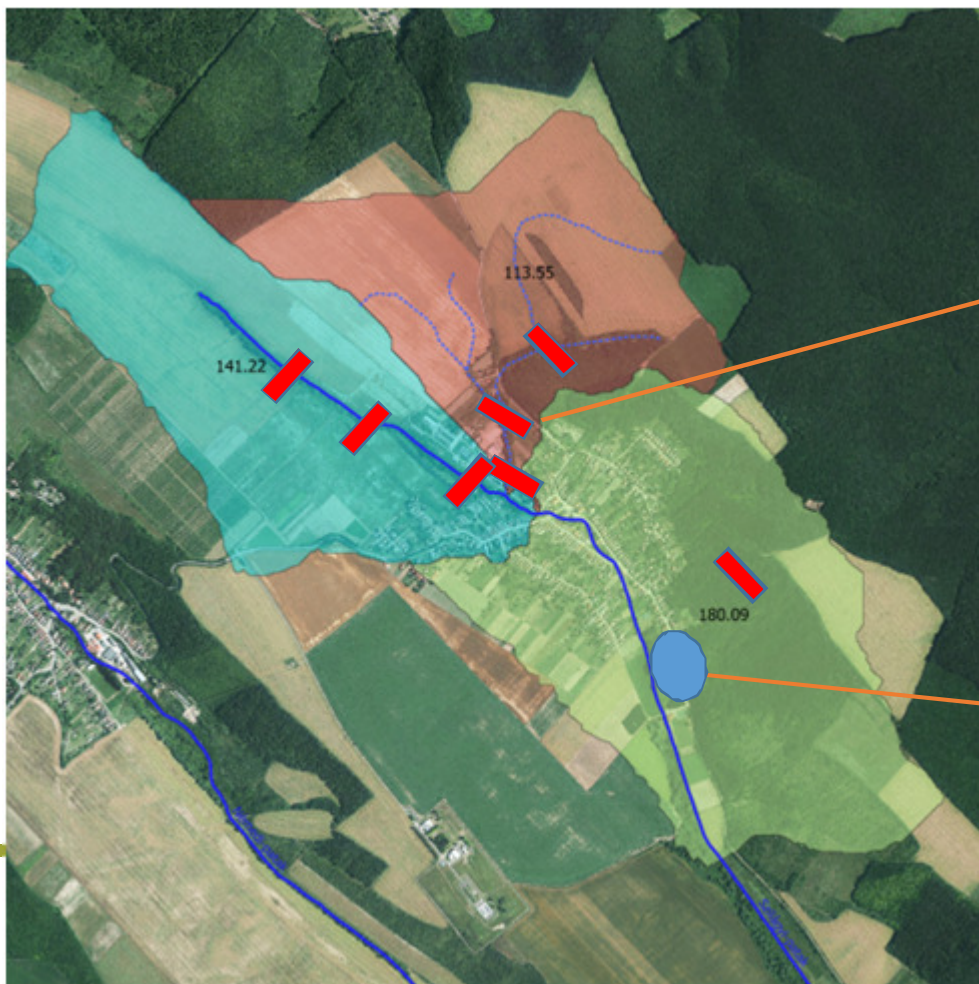
Eróziós árkok, vízmosások

Talajleomosódás, sárelöntés

Lefolyásslassítás, szűrés, tározás

Szivárgó rönkgátak

- Ideális megoldás: erdősávok, de tulajdonviszonyok nehezítik
- 7 db lefolyásslassító rönkgát építése.
- 100-300e Ft. költség / gát
- **100-1000m³** kapacitás
- Kisvizet átengedik, nagyvízkor ideiglenes visszaduzzasztás

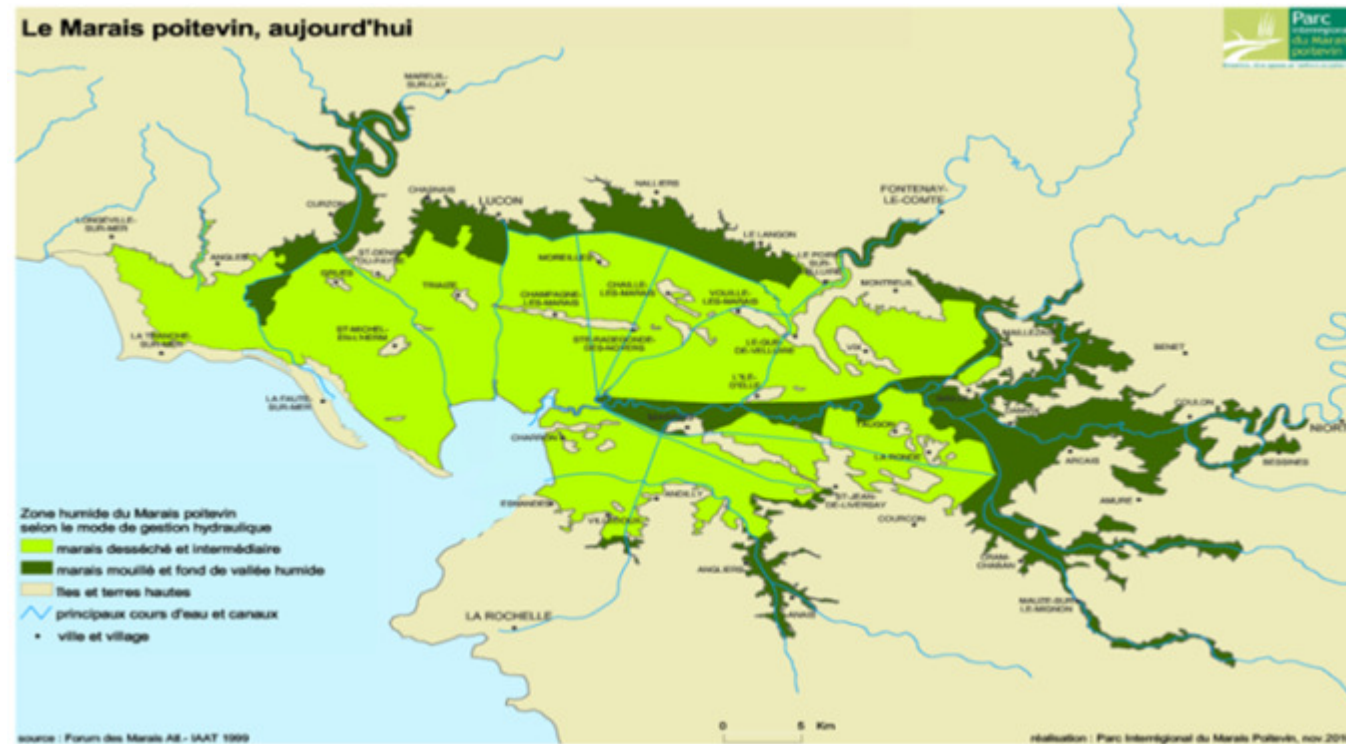
Oldaltározó

- 1ha oldaltározó tó
- Kb. 40M forint költség
- **9500 m³** vízmegtartó képesség

Franciaország: Marais-Poitevin Naturpark

- 100.000 ha mocsárvidék, második legnagyobb
- 2000 ha önkormányzati extenzív legelő
- 8200 km csatornarendszer
- Öntözés a télen betárazott vízből
- Ökoturizmus
- Vízkormányzás az érdekelt felek közti megállapodás szerint

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

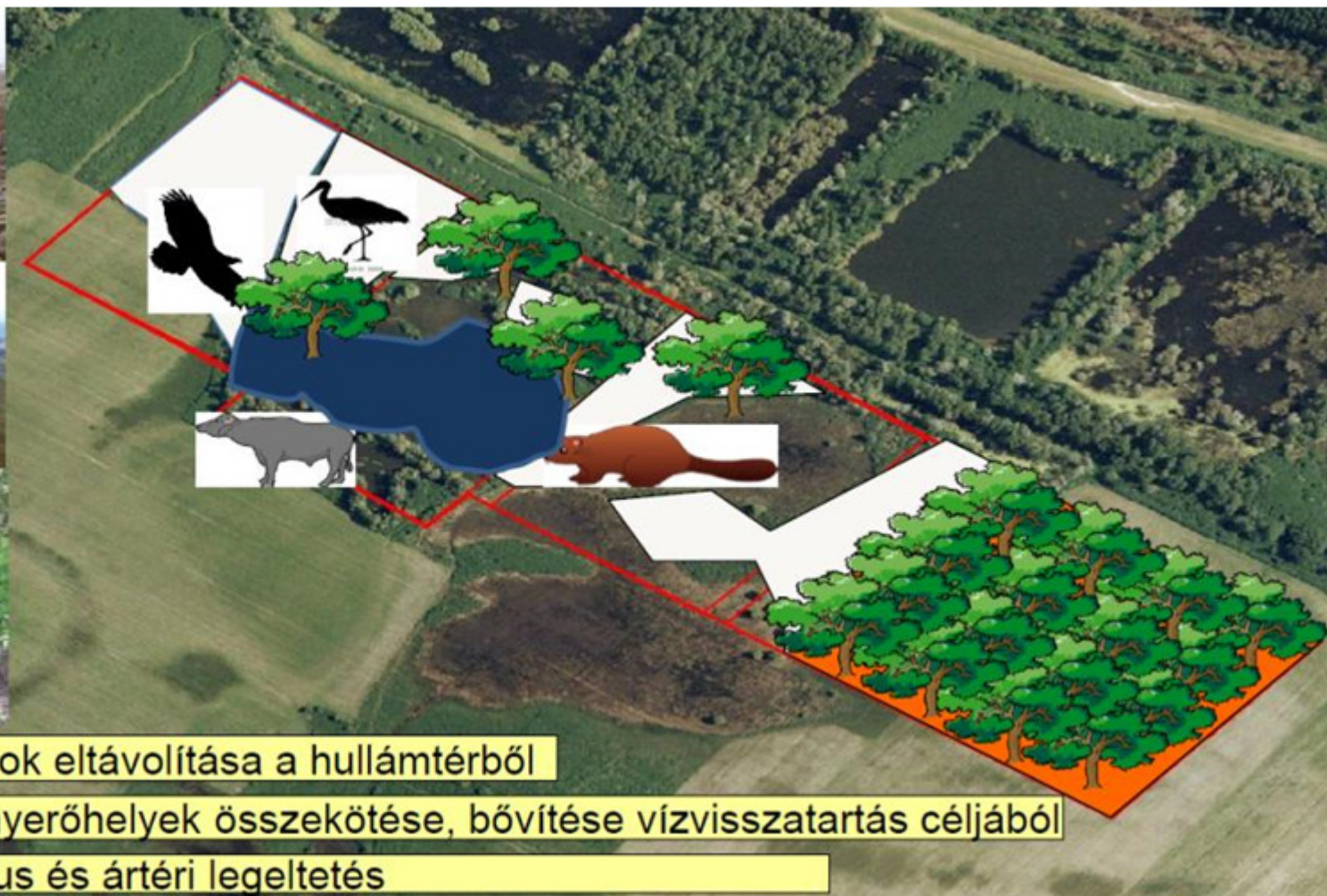
Tiszatarján

- Tisza árterén elhelyezkedő település
- Cél: fokozni a helyi árvízi biztonságot, megelőzni az ártér invazív fajok való fertőzöttségét, állapotromlását
- Éghajlatvédelem, sérülékenység csökkentése, diverzifikáció

Ártéri vizesélőhely helyreállítás, fenntartható sokoldalú tájhasználat önkormányzati koordinációval

1) Invazívok eltávolítása a hullámtérből

2) Anyagnyerőhelyek összekötése, bővítése vízvisszatartás céljából

3) Turizmus és ártéri legeltetés

A megoldás növeli az ártér árvízbefogadó-képességét és támogatja a vizet elraktározó és a víznek a tájban való elosztását.

Lengyelország

Klímváltozásból fakadó problémák az Állami Erdészet területén (Lasy Panstwowy):

1. Erdők szárazodása, aszályok
2. Erdőtüzek gyakoribb válása
3. Szárazodásból kflowólag meginduló kárláncolat

Przymuszewo FD – small water gates-culvert in Kulawa Valley

Lipka FD – ashen small water gates in Białobłocie

Janów Lubelski FD – water reservoir in Rzeczyca

Świebodzin FD – Niesłysz lake, view of an oak small water gates on the ditch

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

Rákócziújfalu: aszály és belvíz külterületen

- Agrárterület: gabonafélék, szamóca, zöldség
- Szárazság: 500 mm csapadék/év, 750 mm potenciális párolgás -> aszály
- Belvíz: csatornahálózat, kettős működés
- Tisza: nincs kapcsolat
- 13-15 hőhullámos nap -> klímaváltozás: 20-30 nap növekedés várható
- Települési csapadékvíz gondok

Belvíztározó a falu szélén

Csatorna lezárása

Településfejlesztés

Szemléletformálás

Élhető környezet változó klímában: vízvisszatartás vizes élőhelyen

- Belterület melletti belvizes szántó önkormányzati tulajdonban, 1 hektár
- Belvíz, öntözési csurgalékvíz a csatornában
- Kb. 40 M Ft költséggel

- Talajvízpótlás, párolgás, mikroklíma, mezőgazdasági haszon
- Zöldterület, pihenés, pecasuli gyerekeknek

LEADER program

Dánia Usserød-patak: vízgyűjtőgazdálkodás

- Növekvő csapadékmennyiség és települési elöntések
- állandó önkormányzati vízgyűjtő-szervezet 3 helyhatóság, valamint három vízszolgáltató cég alkot
- hidrológiai modellezés, automata szabályozás
- Nedves rétek vízvisszatartó képessége 9000 m³
- Patakmeder ökológiai rehabilitációja
- Helyi lakosság részvétele a fenntartásban

LIFE-MICACCprojekt
LIFE16 CCA/HU/000115

Bátya: Csapadékvíz helyben tartása kubikgödört hasznosítva

Belterületről összegyűjtött esővizet egy rehabilitált vizesélőhelyre vezetik a település árokrendszerén keresztül.

Hatás:

- Elöntések elkerülése
- Mikroklíma javítása
- Rekreációs terület
- Élőhely
- Aszályérzékenység mérséklése

Új vizes élőhely és közpark, csapadékvíz-gazdálkodás

- Agyaggödör → nyílt vízfelületű tó és ideiglenes elöntésű sekély tározó
- Többletvíz befogadása, felszín alatti víz újratöltése
- Vízbő és vízhiányos időszakok kiegyenlítése
- Lakosság bevonása a kialakításba
- Hőhullám, szárazság enyhítése
- Vízpótlási lehetőség a Vajasfokból

1 + 1 hektár mély és sekély tározó
Vízparti pihenőhely
Szemléletformálás

Csehország, Hostivice: belterületi vízfolyások

- A megszokott csatornapartot...
- Élő patakká és parkká alakították

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

LIFE16 CCA/HU/0001

Homokhátság – Ruzsa

Ahol már nincs természetes vízkészlet

1. „Hulladékvizek” megtartása

Szennyvíztisztítók elfolyó szürkevizének szikkasztása

Arzénmentesítő ivóvíztisztítók szürkevizének tározása

Ivóvíz tisztító dekantvizének és szennyvíztisztító szürkevizének megtartása tavakban

2. Időszakosan megjelenő vizek megtartása

Magyarországon

50 000 km csatorna van önkormányzati tulajdonban

Jórészt elhanyagolt állapotban

Vízmegtartási célra átalakítható

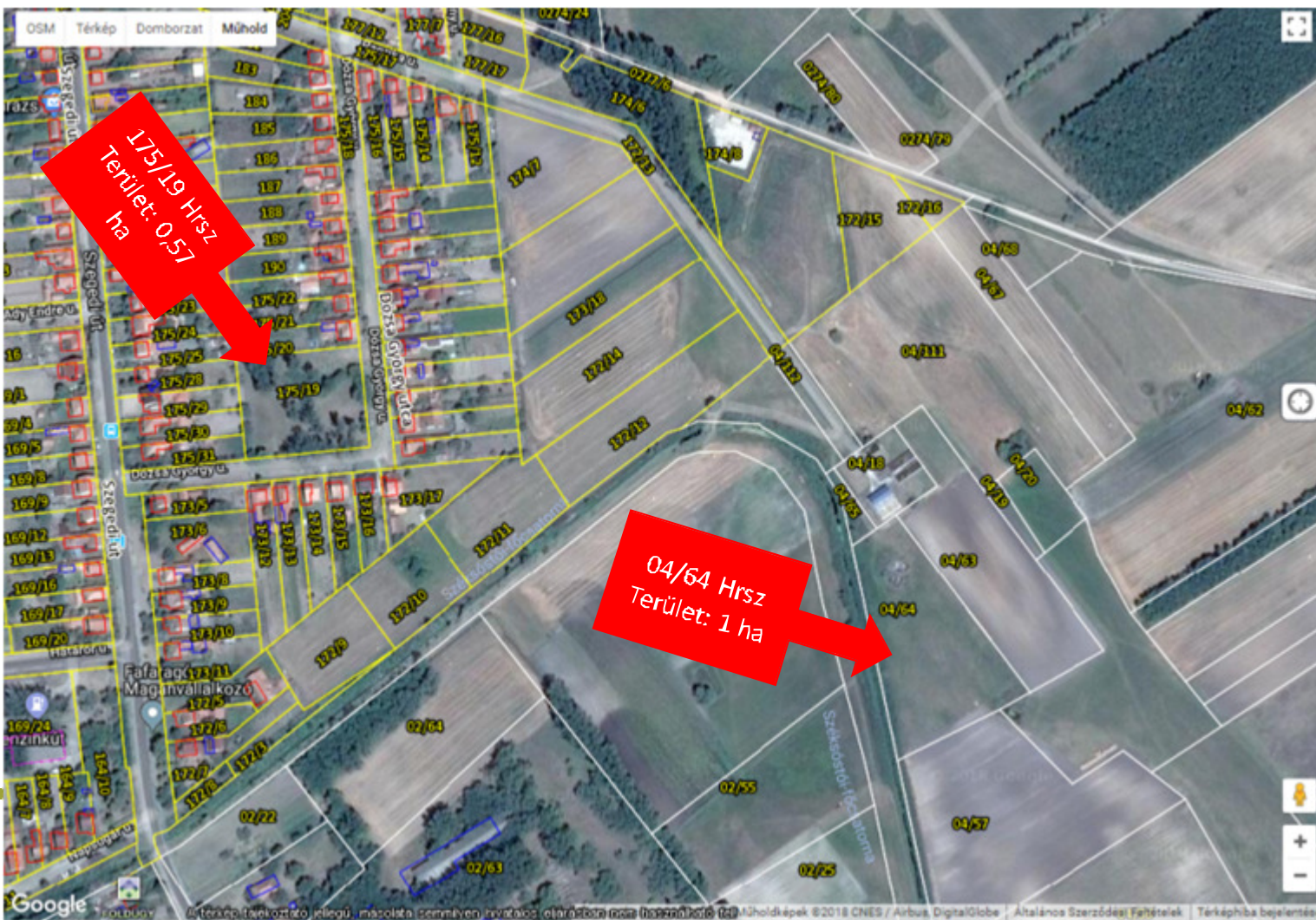
Kiszáradt, elhanyagolt belvízelvezető csatorna Ruzsán, Csongrád megyében

Vízmegtartás céljából átalakított egykori lecsapolócsatorna a kiskunsági Turjánvidéken

A pilot projekt helyszínei és a tervezett tevékenységek

dekantált vizet megtartó mesterséges tó

- Mély fekvésű terület
- Napi 10-15 m³ kiengedett dekantált víz
- 700 m³ homok kitermelése
⇒ rekreációs parklétrehozása
- Hatás:
 - Mikroklíma javítása

tisztított szennyvizet megtartó mesterséges tó

- Korábbi vizes élőhely, alacsony fekvésű terület
- Naponta 200 m³ tisztított szennyvíz
- Víz helyben tartása
 - aszályérzékenység javítása
 - Mezőgazdasági öntözés ?

Zöld-kék terület belterületen

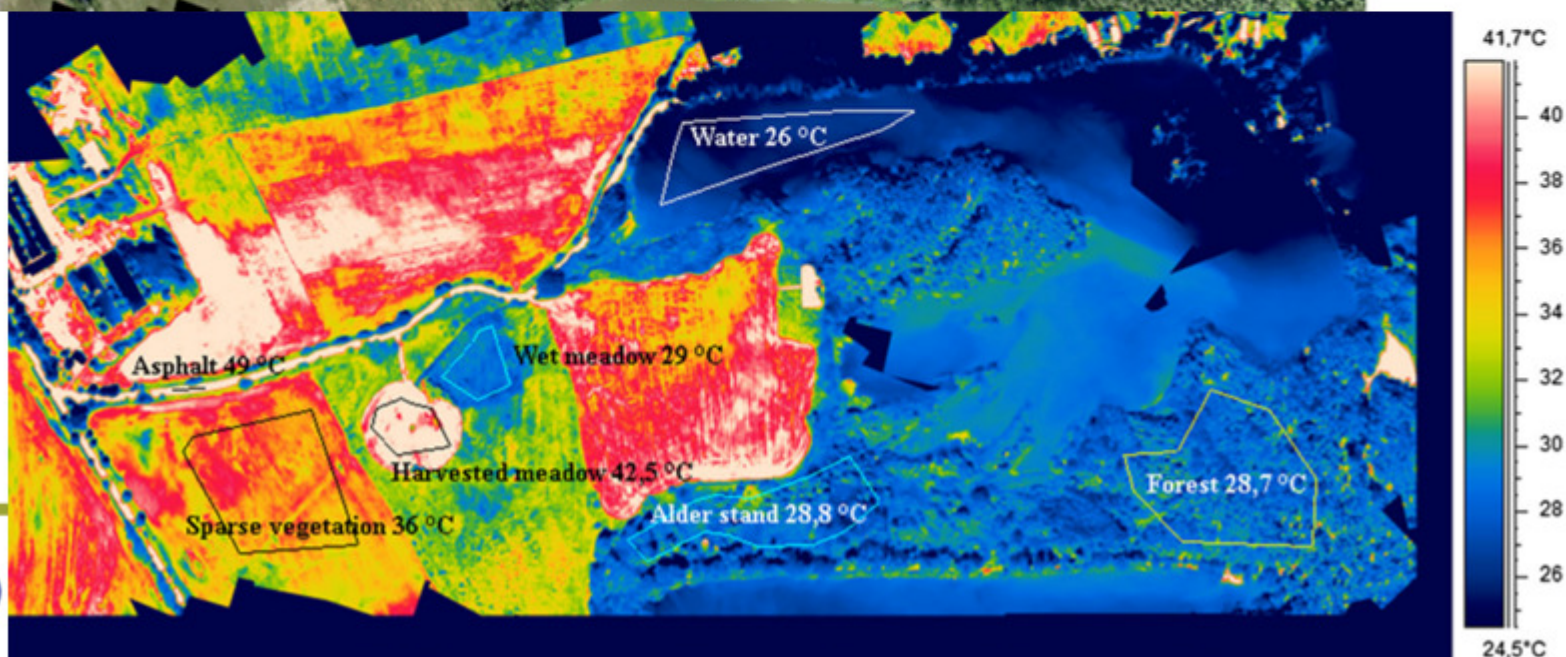
Szennyvíztisztító a falu külterületén

- Naponta 200 m³ tisztított szennyvíz
- Megtartás és nem elvezetés
- Helyben beszivárogtatni a talajba
- Távlati ötletek további hasznosításra

- Pufferhatás
- Mikroklíma
- Települési
hőszigetethatás
enyhítése

Milyen egy természetesen működő vizesélőhely?

Elvárások

- Állandó vízszint, legalább 1,5-2 m vízmélység halak átteleléséhez
- Legyen benne horgászható halállomány
- Vízi növények, nádas ne takarja el
- Burkolt utak, parkolók
- Szúnyogok ne legyenek
- Békák, madarak, hód, vidra?

Természet

- Évszakonként ingadozó vízállás, időszakosan akár ki is száradhat
- Halak etetése rontja a vízminőséget
- Inváziós halfajok hatása kedvezőtlen a kétéltűekre
- Növényzet jelenléte tisztít, a jó vízminőséget segíti elő
- Gyalogos tanösvény
- Szúnyogokat a kétéltűek, hüllők, madarak fogyasztják

Következtetések, javaslatok

- Új vizesélőhelyeket rossz ökológiai állapotban lévő területen érdemes létrehozni (pl. szántón, vagy parlagon)
- Természetközeli, szabálytalan, változatos medermorfológia kialakítása (tavaknál, patakoknál is)
- Óshonos vízi- és vízparti növényzet védelme, telepítése
- Ökológiai szempontból helyes fenntartás, kezelés szükséges
- Halasítással óvatosan
- Hatások a vízgyűjtőről -> külterület fontossága

Köszönöm a figyelmet!

<https://vizmegtartomegoldasok.bm.hu/hu>

Kerpely Klára
WWF Magyarország Alapítvány
klara.kerpely@wwf.hu
+36302337368

LIFE-MICACC projekt
LIFE16 CCA/HU/000115

